

Stockholms-Gillet

Gille-Tidender Årgång 28 Nummer 1 2023

Stockholms-Gillet's Midvintergille 2023

*äger rum på Stadsmuseet
torsdagen den 2 mars kl. 16.30*

Foto: Mattias Ek, SSM

Stockholms-Gillet's Midvintergille går av stapeln torsdagen den 2 mars på Stadsmuseet, Ryssgården.

Kl 16:30 samlas vi utanför Sevenbomssalen, plan 2, för en rundvandring och visning av utställningar och byggnad.

OBS tiden! med bänsyn till museets öppettider börjar vi tidigare än vanligt, och avslutar kvällen kl.20.30.

Ytterkläder kan förvaras i Sevenbomssalen, eller i läsbara skåp i entréhallen.

Kl 17:30 återsamling vid Sevenbomssalen för måltid.

Middag

Middagen består av en buffet inklusive dryck.

Efter måltiden presenteras 2022 års stipendiater.

Priset per person för visning och måltid, inkl dryck är 575 kr (för gäst 650 kr).

OBS! maxantal är 70 personer, först till kvarn... I mån av plats välkomnas gäster!

Anmälan

Sista anmälningsdag till Midvinter-Gillet är måndagen den 20 februari. Anmälan sker genom att sätta in pengarna på Stockholms-Gillet's pluskonto 1381-3, eller Swish 1234002234.

Ange avsändare och telefonnummer samt eventuella dietrestriktioner. Munkänkens (Christel Wiman) mobilnr är 0725-426 711 och Intendents (Charlie Hahne) 0704-807 616.

Stadsmuseet

Stadsmuseet är sedan 1930-talet inrymt i Stockholms stads äldsta kvarstående ämbetsbyggnad – Södra stadshuset. Man kan knappast tänka sig en bättre plats för att skildra stadens historia.

Byggnaden uppfördes på 1600-talets mitt efter ritningar av Nicodemus Tessin d.ä. Dagens utseende härstammar huvudsakligen från en ombyggnad, efter en brand 1680, som hans son slottsarkitekten Nicodemus Tessin d.y. stod för.

I byggnaden har olika domstolar, stadsvakten, skolor, kyrkor och anatomisk teater haft sin hemvist för att bara nämna några exempel på verksamheter i stadens tjänst.

Här har också stadsarkitekten bött, Södra teatern startat och likkistor tillverkats.

Nya medlemmar i Stockholms-Gillet

Vid rådmötet den 24 maj 2022 invaldes, Inger Holmström, Dick Kling, Cecilia Leijonhufvud, Peter Lindström, Marina Backer Skaar samt Pia Torun Jansson.

Vid senaste rådmötet den 11 januari 2023 invaldes Urban Bielke, Maria Himmelstrand, Marianne Schale samt Lars-Olof Nilsson som önskas varmt välkomna i Gillet.

2022 års stipendiater utsedda

Denna gång är det väldigt många skribenter och forskare som belönas med Stockholms-gillet's stipendium.

Inga Lena Ångström Grandien får 40 000 kronor för en monografi om arkitekten Johan Fredrik Åbom.

Lars Kaijser, Simon Ekström och Mattias Frihammar får 30 000 kronor för antologin "Se där! En guide till Djurgårdens minneslandskap".

Magdalena Nordenson, Sven Lorentzi och Helen Broms får 25 000 kronor för en skrift om Hovings Malmgård.

Anna Brodow Inzaina får 20 000 kronor för en monografi om skådespelaren och tecknaren Axel Fredrik Cederholm.

Christopher Vainesworth får 20 000 kronor för sin studie "Kvinnliga byggherrar i Stockholm 1732–1873."

Stipendiaterna kommer att ta emot sina diplom och presenteras på Midvintergillet den 2 mars 2023.

Påminnelse medlemsavgift 2023

Det är fortfarande några som inte betalat in sin medlemsavgift för 2023, så vänligen kontrollera att ni har betalat.

Om inte emotser vi inbetalning snarast (300 kr på Gillet's plusgiro 1381-3).

Vårgillet

planeras preliminärt under maj månad i Stadshuset, med anledning av 100-årsfirandet av invigningen 1923.

Murvlarna som grundade Stockholms-Gillet

Avsnitt 4

Hasse Z – den elegante humoristen

Turen har nu kommit till Hans Zetterström 1877–1946. Att kalla honom murvel som antyder en sjavig klädstil är inte riktigt rätt. Den ytterst välklädde skribenten liknade i mogen ålder mer en engelsk gentleman än den hårt arbetande redaktör han till vardags var.

Hasse Z som hans signatur löd, var en av de journalister som grundade Stockholms-Gillet 1914. Hans uppväxt var inte alldeles lätt. Pappa snickarmästaren dog när han var tio år och familjen fick flytta från den trevliga bostaden vid Hornsgatan alldeles intill Maria kyrka. Huset är sedan länge rivet. Det försvann samtidigt som det Daurerska huset, Bellmans barndomshem, när Hornsgatan breddades 1910.

Efter pappans bortgång tog hans starka och företagsamma mor arbete som föreståndare för krogen Ekorren i ett bondkvarter på Götgatsbacken. Tack vare moderns hårda slit kunde Hans ta studenten på Södra Latin och så småningom debutera i skämtpressen. Första anställningen var tidningen Figaro som leddes av den legendariske signaturen Jörgen.

Redaktionen låg i skriftställarens bostad i det pampiga Brunkebergs Hotell och mötet med den excentriske och ytterst välklädde Jörgen 1897 skulle för evig forma Hasse Z både till

det yttre och det inre. Den unge skribenten skickades ut i Stockholms-vimlet och blev på så vis bekant med alla restauranger, teatrar och nya promenadstråk som gradvis började forma Stockholm till en modern storstad.

Fyra år varade anställningen som inledde Hasse Z:s yrkesbana och gjorde honom till den kanske mest lästa och omtyckta kåsören någonsin. Efter Figaro blev det Söndags-Nisse, Strix och Svenska Dagbladet. Stockholm var hans fält och den fond mot vilken alla texter utspelade sig. Att Stockholms-Gillet blev ett av hans käraste projekt är inget att förvånas över.

Stella Fare, bisittare i Rådet

Interiör från redaktör Hans Zetterströms (Hasse Z) hem i jultid. Fru, barn och hund samlade runt ett dukat bord. Bilden var införd i Publicistklubbens julnummer år 1911. Foto: Anton Blomberg. Stockholms Stadsmuseum.

Intendentens rapport från julmarknaden 2022

Det är härligt att vår julmarknad på Stortorget, Gamla Stan, är så populär och faktiskt lockar turister från hela Europa/Världen. Efter att pandemin klingat av i stora delar av världen har både våra svenska och utländska turister återkommit, och tillsammans med stockholmarna som redan finns på plats, har de sett till att det varit mycket folk

under hela julmarknaden. Invigningstalet hölls på ett förträffligt sätt av Rådets egen Henrik Nerlund, och som genom ett under lyckades han dessutom frammana ett lätt snöfall under invigningen för att göra den riktigt vinterlik. Julmarknaden är en vital del i Stockholms-Gillet verksamhet eftersom det är överskott från denna som ser till att vi kan dela ut stipendier till stockholmsforskning och/eller andra aktiviteter med Stockholmsanknytning.

Åldermannens ruta

Sent en kväll hördes ett välbekant ljud; fyra slag plus elva. Klockornas klang var omisskännlig. Det var Storkyrkans klockor som äntligen börjat ljuda igen genom sin markering av kvartar, halv- och heltimmar. Som vi saknat dessa små påminnelser om tidens gång dag som natt, år efter år.

Då de tystnade på grund av renoveringsarbetet av Storkyrkans torn, kunde man notera många, inte bara frågande utan också upprörda röster på sociala medier. ”En stad utan kyrkklockors klang är ingen riktig stad! Vad ska jag nu orientera mig efter? De kommer väl att ringa igen?”

Ja, kyrkklockornas klang liksom kyrkornas torn och kupoler hjälper oss att orientera oss i tid och rum också idag då det mesta finns ett knapptryck bort i mobilen. Kanske har ni sett att det som närmast såg ut som en Christieinstallation från många håll i staden nu visar upp en nygammal skapelse då Storkyrkans torn översta del med den vakande förgyllda tuppen nu åter syns mot den i mörkt oxblodsfärgade målade kopparn, såsom den såg ut vid den Carlbergska renoveringen som stod klar 1743. Också den rosa färgen på kyrkans fasad är från den tiden.

Stadsarkitekten och fortifikationskaptenen Johan Eberhard Carlberg skrev efter sin renovering att ”Storkyrkan fått en ny yttre dräkt av mera anständigt slag än den tidigare.” Kanske var det den, efter slottsbranden 1697, nybyggda och mondäna kungliga slottet, som påskyndade den Carlbergska renoveringen och ombyggnaden. Den omoderna medeltida kyrkans skamfilade yttre var ingen värdig pendang till det nya slottet. Dessutom sades det att det gamla tornet

med sin höga smala takspånsbelagda spira, höll på att rasa.

Så fick stadsarkitekten Carlberg uppdraget att omdana kyrkan från exteriör medeltid till barock med sin läckra rosa färg och kontrasterande konstfullt utmejslade sandstensinläggningar. Hans ideer om att omdana kyrkan till en korskyrka i barockstil, gick ej att genomföra, däremot är öst- och västfasaderna ombyggda och ornamenterade som om de låg vid någon romersk piazza. Den flitige och strävsamma Carlberg som tjänade sin stad i nästan ett halvt århundrade år var nog mer än nöjd när han från sin bostad i hörnet av Hornsgatan och Replagargatan (nuvarande Hornsgatan 24) kunde se ner på sin skapelse på andra sidan Riddarfjärden.

När Carlberg dog 1773 vid nittio års ålder skrev man om honom att han i 46 år uppehållit sin tjänst ”snäll i sin wetenskap, reslig till växten och af god helsa så att han icke långt före sin död kunde gå ute”. Nu när koltrasten redan börjat sjunga på Maria Magdalena kyrkogård där Carlberg ligger begravd, kanske det kan

inspirera till en promenad därifrån via hans bostad och ner på tågbron för att först på håll och sedan nära och på plats och till klockornas klang se hur Storkyrkan ser ut i sin alldeles nya Carlbergska skrud.

Eder Ålderman Kristina Ljunggren

Gille-Kontakt!

Telefon kansliet 08-4112648 • Intendent: Charlie Hahne, intendenten@stockholmsgillet.se

Redaktör för Gille-Tidender: Agneta Rydberg

Hemsida: www.stockholmsgillet.se